

پیامد های خیانت زناشویی

سمیه بقایی¹

چکیده

خیانت زناشویی یکی از معضلات مهم در زندگی مشترک است که برخلاف قوانین اصلی ازدواج می‌باشد. مردی که به غیر از همسر خویش به زنان دیگر چشم داشته باشد و به آن‌ها رابطه پنهانی داشته باشد و همچنین زنی که در غیاب همسر و دور از چشم او روابط نامشروع داشته باشد در حق یکدیگر خیانت می‌کنند و مدتی نمی‌گذرد که استحکام و رشته زندگی آن‌ها از هم می‌پاشد از اینجا ضرورت تحقیق را می‌رساند. در این پژوهش در ابتدا تعریفی از خیانت زناشویی ارائه شده است که به خاطر گستردگی مفهومی و نظری زیاد، دستیابی به تعریفی واحد و مشترک در آن در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها، دور از انتظار است. در منابع علمی موجود، بی‌وفایی و خیانت‌های زناشویی به سه دسته؛ خیانت‌های عاطفی، خیانت‌های جنسی و خیانت‌های مرکب دسته‌بندی شده است. علل و عوامل زمینه‌ساز خیانت زناشویی را می‌توان در سه حوزه فرد، خانوادگی و اجتماعی دسته‌بندی کرد. خیانت زناشویی پیامدهای تخریب‌کننده‌ای را بر هریک از زوجین به همراه دارد؛ از جمله احساس خشم، احساس گناه، عوارض جسمانی و. در پایان این پژوهش راهکارهایی را برای مقابله با خیانت زناشویی ارائه شده است که از جمله راهکارها؛ امانت‌داری، تنظیم روابط با نامحرم و پرهیز از ارتباط‌های ناسالم، انتخاب همسر مناسب، برخورداری از مهارت‌های لازم برای زندگی زناشویی، غیرتمندی می‌باشد. این پژوهش با بهره‌گیری از داده‌های کتابخانه‌ای و روش توصیفی تحلیلی انجام شده است.

کلیدواژه: ارتباط، خانواده، خیانت، زناشویی.

¹ سطح سه، حوزه علمیه حضرت زهرا (علیها السلام).

مقدمه

خانواده محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی، عقلانی و عاطفی است و داشتن آگاهی از نیازهای زیستی، روانی، عاطفی و شناخت چگونگی ارضای آنها و مجهز شدن به فنون شناخت تمایلات زیستی، روانی و عاطفی ضرورتی انکارناپذیر است. رضایت یک فرد از زندگی زناشویی به معنی رضایت وی از خانواده محسوب می‌شود و رضایت از خانواده به منزله رضایت از زندگی بوده و در نتیجه تسهیل در امر رشد، تعالی و پیشرفت مادی و معنوی جامعه خواهد بود. در این میان، بی‌وفایی و خیانت زناشویی بیشترین آسیب را به رابطه همسران وارد می‌کند و حتی می‌تواند رابطه را نابود کند. بر این اساس متغیرهای مختلفی می‌توانند زمینه‌ساز خیانت زناشویی در زوجین باشند. خیانت زناشویی از موضوعاتی است که زوج درمانگران، مرتب در کلینیک‌هایشان با آن مواجه می‌شوند و یکی از دشوارترین درمان‌ها و دومین مشکل مخرب برای رابطه زناشویی است. بین خیانت و طلاق رابطه معناداری وجود دارد؛ چنان‌که برخی پژوهش‌ها، خیانت زناشویی را علت طلاق ذکر کردند. برخی نیز در نظرسنجی از افراد مطلقه به این نتیجه رسیده‌اند که خیانت جنسی دلیلی برای طلاق آنها بوده است. تعیین نرخ شیوع خیانت زناشویی در ایران ممکن نیست؛ زیرا هیچ آماری رسمی درباره میزان خیانت زناشویی گزارش نمی‌شود؛ چون این مسأله جز تابوهای اجتماعی محسوب می‌شود. نتایج پژوهش در این باره، دستیابی پژوهشگر به پیامدهای خیانت زناشویی در سه حوزه فردی، خانوادگی و اجتماعی است که می‌تواند راهکار عملی برای تنظیم ابعاد مختلف رفتار انسان و درکل اصلاح نگرش و سبک زندگی همسران باشد، بسیار حائز اهمیت خواهد بود. در بررسی پیشینه پژوهش؛ پژوهش‌های علمی چندی نیز در این باره انجام گرفته است. از جمله مقاله‌ی «رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگارانه اولیه و سبک دلبستگی در

زنان دارای خیانت زناشویی» نوشته سحر رفیعی و دیگران؛ این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین سبک دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگارانه اولیه در زنان دارای خیانت زناشویی شهر تهران طراحی و اجرا گردید آزمودنی‌ها شامل 82 نفر از زنانی بود که به علت خیانت زناشویی به مراکز کاهش طلاق بهزیستی استان تهران در بازه‌ی زمانی مهر 1388 تا شهریور 1389 ارجاع داده شده بودند؛ و مقاله‌ی «اثر بخشی زوج‌درمانی هیجان مدار بر کاهش آسیب‌های ناشی از خیانت همسر» نوشته منصور سودانی و دیگران؛ در این پژوهش با هدف اثربخشی زوج‌درمانی هیجان مدار بر کاهش آسیب‌های ناشی خیانت همسر صورت گرفته است نمونه آماری شامل 30 زوج بود که با روش تصادفی در گروه آزمایش و شاهد 14 زوج جایگزین شدند. ولی وجه تمایز پژوهش حاضر با آثار فوق در پی‌جویی علل و عوامل خیانت زناشویی در حوزه فردی و خانوادگی و اجتماعی است؛ بنابراین پژوهش حاضر تلاش می‌کند به سؤال اصلی تحقیق پاسخ دهد؛ خیانت زناشویی چیست و چه عواملی زمینه‌ساز این خیانت می‌شود.

1- مفهوم شناسی

پیش از پرداختن به بحث‌های اصلی لازم است کلمات کلیدی و تأثیرگذاری را که در این پژوهش مطرح است موردبررسی لغوی و اصطلاحی قرار داده‌شده تا با روشن شدن مفاهیم آن‌ها، تبیین هرچه بیشتر بحث ممکن شود:

1-1- خیانت زناشویی

خیانت زناشویی از گستردگی مفهومی و نظری زیادی برخوردار است و دستیابی به تعریفی واحد و مشترک از آن که در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها از پذیرش برخوردار باشد تا حد زیادی دور انتظار است. تعاریف نظری و کاربردی این مفهوم بین فردی، متفاوت و گسترده است ولی به‌طورکلی خیانت را یعنی شکستن قول و پیمان وفاداری به شریک خود در ازدواج و روابط عاطفی جدی است؛ هرچند تصور شکستن پیمان در زمان عهد بستن دور

از انتظار است اما متأسفانه به خیانت به واقعه رایج تبدیل شده است. فرد خیانت دیده اغلب احساس شک، سردرگمی، تنهایی و بی‌اعتمادی فراگیر را تجربه می‌کند. تجربه این احساسات به قدری می‌تواند ناخوشایند باشد که فرد نسبت به گذشته، آینده و حتی هویت خود دچار ابهام و پرخاشگری شود.

خیانت زناشویی در لغت به معنای مکر، نقض عهد و پیمان، زناکاری، خروج از مأموریت است.¹ و در اصطلاح به معنای رابطه جنسی خارج از ازدواج بدون آگاهی شریک زندگی است.²

خیانت در روان‌شناسی یکی استرسور حاد است. از آنجایی که آسیب‌های فراگیری به همراه دارد دلایل و ریسک برگ خریده‌ای خیانت به‌خوبی در روان‌شناسی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. نارضایتی از زندگی زناشویی، وظایف و نقش‌ها می‌تواند ماشه چکان‌های خیانت باشند. مشکلات صمیمت یا کنترل گری، برآورده نشدن انتظارات و مقایسه کردن زندگی خود و همسر از عوامل زمینه‌ساز خیانت به حساب می‌آیند طلاق عاطفی فرآیندی است که به‌طور آشکار و ضمنی قبل از وقوع خیانت می‌تواند وجود داشته باشد.³

2- خیانت‌های زناشویی

در منابع علمی موجود، بی‌وفایی و خیانت‌های زناشویی دسته‌بندی شده است. به‌طور کلی می‌توان خیانت‌های زناشویی را بر روی یک طیف در نظر گرفت که یکسر آن بی‌وفایی عاطفی قرار دارد و سر دیگر آن خیانت جنس. این دیدگاه خیانت و بی‌وفایی را به سه دسته همراه با طبقه‌بندی‌های فرعی تقسیم می‌کند که عبارت‌اند از:

¹ کاوه، همسران و بی‌وفایی و خیانت، ص 75.

² محمد اسماعیل، بررسی اثر بخشی آموزش شیوه‌های مقابله با استرس بعد از رابطه فرازناشویی فرد جهت افزایش رضایتمندی زناشویی زن‌های در معرض آسیب، پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، ص 31.

³ چوپانی، ادراک مردان بی‌وفا از علل و عوامل بازدارنده از روابط فرا زناشویی، ص 27.

1-2- خیانت عاطفی

در این نوع خیانت و بی‌وفایی یکی از زوجین به دلایل مختلف، مشکلات و مسائل عاطفی را بیش از آن‌که با همسرش مطرح کند، با دیگری خارج از خانواده‌اش در میان می‌گذارد و از او حمایت عاطفی می‌جوید درواقع فرد غریبه‌ای، تکیه‌گاه عاطفی همسر پیمان‌شکن و بی‌وفا می‌شود. بی‌وفایی‌های عاطفی اشکال مختلفی دارند که عبارت‌اند از: ارتباط از طریق اینترنت، ارتباط در محیط‌های کار یا ارتباط تلفنی.

2-2- خیانت جنسی

خیانت جنسی به معنای روابط مرد یا زنی دارای همسر با جنس مخالف است که غریبه می‌باشد این خیانت در همه فرهنگ‌ها و تمام زمان‌ها امری ناپسند تلقی شده است. شکل‌های فرعی‌تر خیانت جنسی عبارت است از: ارتباط جنسی با زنان خیابانی، ارتباط جنسی با افرادی غیر از همسر و کسب لذت از آن ارتباط‌ها.

3-2- خیانت مرکب

خیانت‌های مرکب شکل ترکیبی بی‌وفایی‌های عاطفی و خیانت‌های جنسی است، مسیر پیموده شده در این نوع خیانت را می‌توان به شکل روشن‌تر از انواع دیگر ردیابی کرد. به این‌ترتیب فرد خیانت‌کننده یا در آغاز درگیر مسائل عاطفی شده و درنهایت به مسائل جنسی کشیده می‌شود یا ابتدا صرفاً درگیر امور جنسی می‌شود و سپس در ارتباطش جنبه‌های عاطفی پدیدار می‌شود.¹

3- عوامل زمینه‌ساز خیانت زناشویی

خیانت زناشویی یکی از معضلات مهم در زندگی مشترک است که بر خلاف قوانین اصلی ازدواج شمرده می‌شود. تمامی نهادهای مذهبی، فرهنگی و قانونی با این

¹ مؤمنی جاوید، دیدگاه‌های نظری خیانت زناشویی و بهبود روابط تأیید بر راهبردهای علمی مشاوره‌ای، ص 12.

3-5- انتخاب همسر مناسب

یکی از راه‌های اساسی برای ایمنی از خیانت، انتخاب همسر مناسب است بی‌اهمیت دانستن انتخاب همسر و برخوردار نبودن از معیارهای اساسی انتخاب از عوامل مهم خیانت دیدن است. از این رو، اسلام به انتخاب همسر و معیارهای آن، اهمیت ویژه‌ای می‌دهد مهم‌ترین معیار انتخاب همسر، برخورداری از دین و ایمان است، اما برای تشخیص این ویژگی سفارش شده است که به صداقت و امانت‌داری فرد توجه شود، نه به نماز و روزه اش سفارش دیگر معصومان (علیه السلام) این است که زنان خویشان‌دار و با ایمان را انتخاب کنید و زیبایی و دارایی و شهرت را بر آن ترجیح ندهید، چه بسا دختر زیبا در فضای آلوده، تربیت‌شده باشد و زمینه خیانت را داشته باشد و چه بسا دختران زیبا یا ثروتمندی که با اشخاص زیادی رابطه داشته و خواهد داشت.

مسئله دیگر، شکل ازدواج است از پدیده‌های نا به هنجار، ازدواج‌های خیابانی و رمانتیک است که با یک نگاه یا تماس تلفنی و چت، صورت می‌گیرد، دختر و پسری که از این طریق باهم آشنا می‌شوند خود را به چت و نگاهی دیگر می‌فروشند و با دیگران رابطه برقرار می‌سازند. چگونه می‌توان به این افراد اطمینان کرد؟ الگوی مناسب انتخاب می‌تواند ازدواجی را رقم بزند که کانون خیانت نشود. درباره‌ی الگوی انتخاب همسر دودسته روایت وجود دارد به سفارش تأکید این روایت‌ها هم باید به نظر والدین توجه شود و هم خواست فرزندان رعایت گردد. بر این اساس می‌توان گفت که الگوی پذیرفته دینی ترکیبی از نظر والدین و فرزندان است البته چگونگی ترکیب و تعامل این دو با یکدیگر نیز مهم است. روشن است که تصمیم‌گیرنده نهایی باید فرزندان باشند، نه والدین؛ مقدمات تصمیم‌گیری و اطلاعات لازم برای آن فراهم می‌سازند و این رهگذر، آن‌ها را درگرفتن تصمیم و انتخابی شایسته راهنمایی می‌کنند.

4-5- برخورداری از مهارت لازم برای زندگی زناشویی

از عوامل مؤثر در ایمنی از خیانت زناشویی مهارت در زندگی زناشویی است این برخورداری سبب رضایتمندی می شود و رضایتمندی را به دنبال می آورد رضایت زناشویی زاییده چند عامل است.

1-4-5- ارضای عاطفی

ارضای عاطفی، موجب استحکام خانواده و ایمنی از هرزگی می شود در روایات اسلامی به همسر دوستی سفارش فراوان شده است. اهمیت این موضوع تا به آنجاست که همسر دوستی هم پای ایمان دانسته شده است و اندازه آن متناسب با رشد ایمان افزایش می یابد.

2-4-5- ارضای جنسی

ارضای نیاز جنسی، نقش مهمی در رضایتمندی و پیشگیری از خیانت زناشویی دارد. آموزه های دینی، بر این موضوع تأکید جدی دارند ترک آن را به شدت نکوهش می کنند حق هم خوابگی به لحاظ حقوقی نیز تأکید شده و حداقل هایی برای روابط جنسی، در نظر گرفته شده است. فراتر از این، رضایت جنسی نیز از اموری است که دین به آن توجه جدی کرده و به این منظور مهارت های ویژه ای را نیز بیان کرده است.¹

5-5- غیرتمندی

غیرت و مردانگی، به معنای عام، دفاع از حریم دین خدا و حرمت اولیاء و پیامبران و بندگان او است و به معنای خاص آن، دفاع از حریم خانواده خود و خویشان و آشنایان از مؤمنین می باشد. غیرت نشانه ایمان و صلاح مؤمن است و انسان بی غیرت منحوس القلب است؛ یعنی قلب و عقل او وارونه است. در مسأله زناشویی؛ غیرت مرد این است که هرگز راضی نشود کسی

¹ پسندیده، رضایت زناشویی، ص 32.

به همسر او خیانت و تجاوز کند و اگرچه به اندازه نگاه آلوده باشد و این دلیل ایمان او است، غیرت زن این است که راضی نشود همسر او با زن دیگری ازدواج کند و این دلیل حسد و کفر او محسوب می‌شود و خداوند کریم‌تر از آن است که زن‌ها را مبتلا به غیرت کند و به همین منظور به مرد اجازه ازدواج با چهار زن را داده است خداوند خود غیور است و هر صاحب غیرتی را دوست می‌دارد و از غیرت او است که عمل خلاف و تجاوز به حریم دیگران را در ظاهر و باطن حرام نموده است.¹

نتیجه‌گیری

رابطه خارج از تأهل یکی از پدیده‌های آسیب‌زا است که در پی زنجیره‌ای عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، خانوادگی و روان‌شناختی روی می‌دهد، زنگ خطر این معضل اجتماعی برای امنیت و سلامت افراد، خانواده و جامعه به صدا درآمده است و در صورت عدم شناسایی دقیق عوامل زمینه‌ساز و عدم برنامه‌ریزی هوشمندانه برای پیشگیری و کاهش آن می‌تواند نظم و ثبات خانواده را به چالش جدی کشیده و منجر به انحلال زندگی زناشویی شود. برای جلوگیری از آسیب‌های ناشی از روابط خارج تأهل راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود.

1- شرکت در کارگاه‌های آموزشی و در راستای ارتقای مهارت‌های همسر داری، مسائل جنسی، شیوه‌های برقراری تعامل مفید و سازنده با جنس مخالف.

¹ حسینی بهارنچی، آیین همسر داری و آداب زندگی در اسلام، ص 25.

2- افزایش آگاهی درباره نیازهای یکدیگر و چگونگی پاسخ‌دهی مناسب به آنها.

3- الزام زوجها به مشاوره‌های قبل از ازدواج و دادن آگاهی لازم به خانواده‌ها در خصوص پیامدهای ازدواج اجباری.

4- افزایش آگاهی زوجین و حساس زدایی آنها نسبت به عوامل زمینه‌ساز خیانت و افزایش آگاهی زوجین درباره پیامدهای خیانت به فرد، خانواده و جامعه.

منابع

1-پسندیده، عباس، «رضایت زناشویی»، ج 1، تهران: دارالحدیث، چاپ اول، 1396 ش.

2-چوپانی، موسی و دیگران، «ادراک مردان بی‌وفا از علل و عوامل بازدارنده از روابط فرا زناشویی»، تهران: چاپ اول، 1398 ش.

4-حر عاملی، محمد بن حسن، «وسائل الشیعه»، تهران: کتابچی، چاپ دهم، 1386 ش.

5-حسینی بهارنچی، سید محمد، «آیین همسررداری و آداب زندگی در اسلام»، تهران: عطر عترت، چاپ اول، 1385 ش.

6-دژکام، محمدرضا، «زندگی زناشویی خود را متحول کنیم»، تهران: نشر ذهن آویز، چاپ اول، 1391 ش.

7- کاوه، سعید، «همسران و بی وفایی و خیانت» ف تهران: سخن، چاپ اول، 1387 ش.

8- کلینی، محمد بن یعقوب، «اصول کافی»، تهران: دارالثقلین، چاپ چهارم، 1393 ش.

9- مؤمنی جاوید، مهرآور و دیگران، «دیدگاه‌های نظری خیانت زناشویی و بهبود روابط، تأکید بر راهبردهای علمی مشاوره‌ای»، تهران: آوای نور، چاپ اول، 1390 ش.

10- محمدی ری‌شهری، محمد، «میزان الحکمه»، تهران: دارالحديث، چاپ پانزدهم، 1395 ش.

مقالات

1- پرداختی، فائزه، «رابطه خارج از تأهل علل و آسیب‌های ناشی از آن بر روابط زوجین»، دانشنامه تحریریه، 1401.

2- فتحی، منصور و دیگران، «عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی مردان»، فصلنامه رفاه اجتماعی، 1392 ش.

3- عبدی، محمدرضا و دیگران، «بررسی سبک دلبستگی و رضایت زناشویی افراد متأهل درگیر خیانت اینترنتی»، فصلنامه مطالعات روان‌شناختی، 1391 ش.

پایان نامه

1- محمد اسماعیل، مهسا، «بررسی اثر بخشی آموزش شیوه‌های مقابله با استرس بعد از رابطه فرازناشویی فرد جهت افزایش رضایتمندی زناشویی زن‌های در معرض آسیب»، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه علامه طباطبائی، 1389.